

VWS OMGEVINGSANALYSE COVID-19

Analyseperiode 12:00 uur d.d. 9 november – 12:00 uur d.d. 10 november

5.1.2e

Directie Communicatie. Vragen? Mail naar

5.1.5

@minvws.nl

Wie is getroffen? (1 ^e ring)	Wie is betrokken? (2 ^e ring)	Wie voelt zich betrokken? (3 ^e ring)
<ul style="list-style-type: none"> Nederlanders overleden aan COVID-19 Verpleeghuispersoneel Mantelzorgers 	<ul style="list-style-type: none"> Familie, vrienden, omwonenden van getroffen Nederlanders 	<ul style="list-style-type: none"> Algemeen publiek Politici Raad voor Volksgezondheid en Samenleving Commissie 'Werken in de zorg' Vaccinatie-experts

Samenvatting

- Voorzichtig positivisme overheerst door het dalend aantal besmettingen en de teruglopende IC-opnames in de ziekenhuizen. "Er is echt een kentering zichtbaar", meent Ernst Kuipers. Tegelijkertijd ook de boodschap: 'we zijn er nog niet'. Verhalen van afgeschaalde ziekenhuiszorg blijven binnenkomen. Verenso-voorzitter Jacqueline de Groot beschrijft bij Op1 de uitdagingen in de verpleeghuizen: oplopende besmettingen en personeel dat onder druk staat. En Hubert Bruls uit zijn zorgen over de blijvende drukte in de winkelstraten en ziet 'Black Friday' met angst en beven tegemoet.
- In de context van het voorzichtige positivisme is vandaag het grote nieuws dat het coronavaccin van Pfizer voor 90% effectief blijkt. Groot nieuws voor de kranten die hun voorpagina's hiermee vullen. De kranten nemen de reacties van experts over, die positief en hoopvol zijn, maar ook een slag om de arm houden. Zij zijn vooral erg benieuwd naar de langetermijneffecten.
- De discussie over de beloning van zorgpersoneel krijgt een flinke boost door de onderzoeken van de Raad voor Volksgezondheid en Samenleving (RVS) en van de commissie 'Werken in de zorg' onder leiding van Doekle Terpstra. Beide onderzoeken pleiten o.a. voor meer zeggenschap voor personeel, maar verschillen in de beoordeling van het effect van het salaris. Terpstra stelt dat het positieve effect van materiele beloning "slecht van korte duur is". Voor de RVS zijn salarissen wél belangrijk, zeker omdat startende verzorgenden nauwelijks in hun levensonderhoud kunnen voorzien. Het nieuws tot slot over een verhoging van de pensioenpremie voor zorgpersoneel is aanvullend 'munitie' voor de oppositie in de Tweede Kamer om aan te tonen dat 'onze zorgheiden het economisch gezien slecht hebben en ze daarom een hoger salaris zouden moeten krijgen'.
- Op de Dag van de Mantelzorg vraagt stichting MantelzorgNL meer aandacht voor werkenden 'die worstelen om alle ballen in de lucht te houden', zeker in coronatijd. Ruim 20% van de mantelzorgers combineert mantelzorg met een gewone baan. Die combinatie levert bij 16% van de mantelzorgers grote problemen op. Patiënten die eerder uit het ziekenhuis ontslagen worden en onder begeleiding van huisartsen en mantelzorgers thuis aansterken, kan de druk op mantelzorgers doen toenemen.
- De Stentor meldt op basis van cijfers van onderzoeksbureau DAT.Mobility dat mensen -ondanks de aangescherpte maatregelen- vaker de deur uitgaan dan tijdens de eerste golf. Het aantal mensen dat winkelt is groter dan tijdens de eerste golf, op de snelwegen is het drukker en mensen gaan vaker naar school of werk. De cijfers rondom sporten beweegt mee met de virusgolven, reizen in verband met sport is de afgelopen weken bijna gehalveerd.
- Haagse bronnen melden maandagmiddag dat het kabinet een algeheel vuurwerkverbod wil afkondigen voor komende jaarwisseling. Zorginstellingen en -medewerkers reageren positief op dit nieuws. Ambulancezorg Nederland noemt het voorstel van het kabinet 'verstandig'. De gezondheidszorg staat onder druk, dus alles wat bijdraagt aan het ontlasten van de zorg juichen wij toe", aldus een woordvoerder.

SISOS (Slachtoffers – Identiteiten – Schade – Oorzaken – Scenario's)
Scenario's

- LNAZ-voorzitter Ernst Kuipers zegt: "Geleidelijk steeds meer ruimte voor reguliere zorg als deze trend doorzet."
- Kuipers ook: "Pretparken, bioscopen en zwembaden moeten na volgende week gewoon weer open kunnen, terwijl aanvullende regionale maatregelen niet nodig zijn. Er is echt een kentering zichtbaar."

Informatiebehoefte
Welke informatie vragen leven er bij getroffen?

- Opvallende vragen die binnenkomen op de corporate social mediakanalen: "Kan er duidelijke communicatie komen over het niet dragen van mondkapjes bij mensen die dit niet hoeven. Het is niet duidelijk voor winkeliers dat zij dit niet hoeven en mensen worden nu geweigerd uit winkels of andere plekken, zoals bij de huisarts."; "De Wet publieke gezondheid zegt niets over testen zonder toestemming en bij verzet. De Wzd komt dan in beeld maar wil je deze wet inzetten voor testen onder dwang? Of zijn er alternatieven?"
- Op de kanalen van minister De Jonge komen voornamelijk veel vragen binnen na de post over de sessie met @minpres morgen. Enkele vragen zijn: "Wat is het perspectief waar we naartoe werken?"; "Wat als een vaccin toch niet goed werkt. Blijven we dan deze maatregelen houden?"; en: "Wanneer nemen we stappen binnen de nertsenfokkerijen?"
- Technische vragen / gebruiksvragen over de CoronaMelder blijven binnenkomen: "Is het noodzakelijk om een actieve internetverbinding te hebben voor het gebruik van de app?"; "Waarom moet ik batterij-optimalisatie uitschakelen?"

Hoe wordt het incident omschreven (welke facts en figures worden benoemd)?

- De eerste onderzoeksresultaten van het coronavaccin van Pfizer wijzen op 90% effectiviteit.
- Uit onderzoek van EenVandaag blijkt dat ruim een derde van alle coronatesten niet uitgevoerd wordt door de GGD maar door commerciële teststraten. Volgens Red Team-lid Bert Slagter schieten ze als paddenstoelen uit de grond: "Begin september werden ze nog nauwelijks ingezet, nu zijn het er meer dan tweehonderd." Een steekproef van EenVandaag onder 137 commerciële testlocaties laat zien dat ze van 26 oktober t/m 1 november bijna 40.000 PCR-testen en 30.000 sneltesten afnamen, los van de zorgaanbieders en bedrijven die zelf tests afnemen. Volgens importeurs zijn dat er nog ruim 100.000 testen per week. Ruim een derde van het totaal aantal testen, zo'n 170.000 testen, worden niet bij de GGD afgenomen. De aanbieders zijn verplicht positieve gevallen te melden bij de GGD, maar dit is niet centraal geregeld en gaat daardoor moeizaam. Slagter vreest dat er door het missen van uitslagen een vertekend beeld ontstaat van de besmettingscijfers. "Zo ga je het effect van de maatregelen onderschatten", denkt hij.
- Noordelijke ziekenhuizen hebben dit weekend geen enkele coronapatiënt op hun verpleegafdelingen overgenomen. Het aantal overplaatsingen bleef beperkt tot vier patiënten op de verschillende IC-afdelingen.
- De Nederlandse basketbalvrouwen leven deze week, samen met de nationale ploegen van Slowakije en Hongarije, in een 'afgesloten bubbel'. Ze doen dit voor de twee EK-kwalificatiewedstrijden aankomende donderdag en zaterdag.
- De mogelijke invoering van een avondklok roept verdeeldheid op in Telegraaf's Stelling van de Dag: 42% is tegen een avondklok, 55% voor. Sommige tegenstanders denken dat de invoering van een avondklok in dit jaargetijde helemaal niet nodig is. Zo laat één van hen weten: "Het is nu najaar, dus is het 's avonds al niet zo druk op straat." En velen verwachten dat de jeugd zich niet laat beteugelen door zo'n maatregel. Een avondklok roept bij anderen ook negatieve associaties op over de bezetting tijdens de Tweede Wereldoorlog. Enkele deelnemers wijzen erop dat de instelling van een avondklok in het buitenland, zoals Antwerpen, al z'n nut heeft bewezen.
- Uit onderzoek van onderzoeksbureau Necker van Naem blijkt dat twee derde van de Nederlandse gemeenten een capaciteitsprobleem heeft waardoor handhavers niet altijd ingezet kunnen worden.

Wat zien, ruiken, voelen, horen, proeven mensen (zintuigelijke waarnemingen)?

- NRC-columnist Maarten van Roosmalen vertelt in detail over het bezoek aan zijn dementerende moeder in een verpleeghuis. Hij vertelt over de 'dubbele lagen overalls', de 'dubbele veiligheidsbrillen' en het contact met het verpleeghuispersoneel die eruitzien als 'marsmannetjes'. Hij vindt dat er veel angst is in de verpleeghuizen en dat iedereen zich heel streng (misschien wel té streng) aan de protocollen houdt 'om maar niets fout te doen'. "Corona hangt als donkere deken boven de verpleeghuizen."

Waarneembaar gedrag (schadebeperking)*Wat doen of laten getroffenen en betrokkenen?*

- De sportbonden voor rolstoelhockey en G-handbal hebben besloten dat er eerst een vaccin moet zijn voor er weer gespeeld kan worden. Hun sporters behoren tot de risicogroep en de gevolgen van een besmetting voor hun gezondheid kunnen groot zijn. Het gaat om enkele honderden mensen.
- CoronaCamper (afnemer van commerciële sneltesten) komt met een mobiele teststraat in Drenthe, Groningen en Friesland, om testen voor daklozen en andere kwetsbaren -die zich niet of nauwelijks laten testen- toegankelijker te maken. Het bedrijf gaat samenwerken met de Voedselbank, waar de camper op vaste momenten zal staan.

Volgen zij onze gedragsadviezen (handelingsperspectieven) op?

- De Stentor meldt vanochtend dat uit cijfers van DAT.Mobility blijkt dat mensen 'massaal' minder thuisblijven sinds de aanscherping van de maatregelen. Zo is het aantal personen dat de voorbije weken tóch is gaan winkelen drie keer zo groot als tijdens de 'intelligente lockdown' in het voorjaar. Ook op de snelwegen is het iets drukker tijdens de huidige, gedeeltelijke lockdown en ook gaan mensen vaker naar school of werk dan tijdens de eerste virusuitbraak. Bezoek aan supermarkten bleef wel redelijk stabiel. Ook het sporten beweegt mee met de virusgolven en het aantal mensen dat naar de club of de sportschool gaat, is sinds de virusuitbraak afgenomen. Tijdens de eerste lockdown was het aantal reisbewegingen in verband met sport nog maar circa 20%, maar in september zat dat cijfer alweer op het gebruikelijke niveau. De gedeeltelijke lockdown heeft reizen in verband met sport de afgelopen weken bijna gehalveerd.

Betekenisgeving*Welke emoties, waardeoordelen, kwalificaties, kritiek, steun worden gegeven?*

- Huisarts Raju Peters, lid van het crisisteam huisartsenzorg Groningen, reageert op het overnemen van coronapatiënten uit het ziekenhuis: "Wat mij betreft moeten we er in elk geval klaar voor zijn bij een eventuele derde coronagolf. Als we de ziekenhuizen kunnen ontlasten, hoeft er minder zorg afgeschaald te worden."
- Voorzitter van het Veiligheidsberaad Hubert Bruls maakt zich zorgen over de blijvende drukte in de winkelstraten en ziet 'Black Friday' met angst en beven tegemoet. "Het is gewoon te druk op sommige plekken. En zo'n Black Friday, dat moet je gewoon dit jaar niet willen. Het is gewoon niet verstandig om zoveel mensen ergens op een fysieke plek bij mekaar te doen. Als je dat al doet, doe dat dan via internet."
- Burgemeester Wouter Kolff van Dordrecht is optimistisch omdat hij het aantal besmettingen in zijn regio ziet dalen. "Ook al mag het wat mij betreft sneller gaan."
- Burgemeester Sander Schelberg van Hengelo is ook tevreden. "Nu hopen dat iedereen zich aan de basisregels blijft houden." Kolff is daar niet bang voor. "We hebben nu nog een week strengere regels, daarna vallen we terug in het pakket maatregelen dat er al lag en dat loopt nog wel even door."

- De Patiëntenfederatie Nederland vindt dat zorgverzekeraars een regeling moeten treffen voor mensen die door uitstel van behandeling te maken krijgen met het aanspreken van hun eigen risico door opeenstapelende Diagnose Behandel Combinatie. Het probleem door uitstel bestaat al langer en de NZa kwam al met een rapport met mogelijke manieren van aanpak. De minister moet daarmee aan de slag voor een structurele aanpak, vindt de Patiëntenfederatie.

Coronavaccin van Pfizer

- Kranten nemen de reacties van experts over en reageren gematigd positief op het nieuws. Experts zijn over het algemeen positief en hoopvol, maar vooral benieuwd naar de langetermijn effecten.
- Het College ter Beoordeling van Geneesmiddelen reageert op eerste onderzoeksresultaten van coronavaccin Pfizer die wijzen op 90% effectiviteit: "Er is nog een hele weg te gaan voordat het vaccin van Pfizer op de Nederlandse markt komt. Eerst moet duidelijk zijn of het vaccin werkzaam is en of het opweegt tegen de risico's."
- Hoogleraar klinische epidemiologie Frits Rosendaal (LUMC) is enthousiast en gelooft dat de 90%-effectiviteit geen verkooppraatje is. Hij zegt: "We hebben de wedstrijd nog niet gewonnen, maar we staan wel bij de rust met 3-0 voor." Het belangrijkste stukje kennis wat we missen is hoe lang het effect van het vaccin aanhoudt. Volgens Rosendaal is 1 april een realistische datum om te beginnen met vaccineren, maar hij is dan wel "optimistischer dan normaal".
- Ben van der Zeijst, als emeritus hoogleraar vaccinologie verbonden aan het Leids Universitair Medisch Centrum zegt dat bij een werkzaamheid van het vaccin van 90%, 75% van de bevolking zich moet laten vaccineren.
- Volgens Van der Zeijst zijn de bestaande vaccinatieplannen niet coronaproof. "Je zult die plannen moeten oppoetsen als je die wilt gebruiken. Ik zou adviseren: laat de huisartsen de coronavaccinaties doen bij de risicogroepen. Ze hebben nu immers al ervaring hoe dat coronaproof kan met de griepvaccin. En de overige kandidaten kunnen gevaccineerd worden via de coronateststraten; doe het op 1,5 meter afstand. Een drive-in vaccinatiestraat zou het beste zijn."
- Hoogleraar vaccinologie Cécile van Els (Universiteit van Utrecht en het RIVM), reageert in eerste instantie verheugd. "Maar het testen is nog niet afgelopen, mensen worden nog gevolgd [...] en het ziet er heel goed uit." Van Els noemt de geclaimde effectiviteit van het vaccin erg hoog. Bij een griepvaccin is bijvoorbeeld sprake van 40 tot 50%, zegt Van Els. "Wel wordt dat vaccin vaak bij ouderen ingezet, en dan is het ook lastiger om een hoog percentage te halen."
- Hoogleraar vaccinologie Anke Huckriede (Rijksuniversiteit Groningen) noemt het nieuws 'heel hoopgevend', maar vindt enige terughoudendheid op zijn plaats: "Dat is wat sterk aangezet, maar het is zeker goed nieuws." Op de korte termijn lijkt het vaccin te beschermen, maar op de lange termijn moeten de effecten nog worden afgewacht.
- Marjolien Kikkert, moleculair viroloog aan het Leiden University Medical Center is positief verrast door het nieuws. "Een effectiviteit van meer dan 90 procent is echt enorm hoog. Ook bijzonder: Pfizer maakt gebruik van een mRNA-techniek. Er is niet eerder aan de hand van mRNA een vaccin tegen een virus op de markt gebracht."
- D66-Kamerlid Rens Raemakers: "Veel (jonge) mensen enthousiast in mijn (online) omgeving: 'We hebben een oplossing! Kunnen die feestvakantie boeken!' Het ziet er goed uit! Maar niet te vroeg juichen: Vaccin moet zonder twijfel veilig zijn!! Duurt even voor iedereen vaccin krijgt."

Beloning en waardering zorgpersoneel

- Volgens RVS-onderzoek speelt waardering, naast een beter loon, een grote rol voor het werkplezier van zorgpersoneel. De RVS adviseert betere arbeidsvoorwaarden, meer zeggenschap over de organisatie van hun werk en meer mogelijkheden voor samenwerking. Met name het startsalaris van verzorgenden is te laag, volgens de RVS. Volgens RVS-voorzitter Jet Bussemaker zit Nederland in een 'precaire situatie'. De coronacrisis laat zien hoe cruciaal de zorg is en dat het personeelsprobleem groot blijft. Volgens Bussemaker kan het aanpakken van dit probleem geen dag wachten en ze pleit er nadrukkelijk voor om niet alle zorgsalarissen te verhogen. Bussemaker concludeert: "Het zou mij een lief ding waard zijn als de discussie zich zou verbreden naar zeggenschap en de professionaliteit van verpleegkundigen zelf."
- De SP reageert op het RVS-onderzoek en verwijst naar [hun eerdere actie](#) waarin ze oproepen tot een hoger salaris, meer collega's en meer zeggenschap. 125.000 mensen hebben een steunbetuiging achtergelaten volgens de SP.
- GL-Kamerlid Corinne Ellemeest: "Dit kan gewoon echt niet. Je werkt in de zorg, bent dus keihard nodig, en kan nauwelijks rondkomen. De lage salarissen in de zorg moeten omhoog! Verzorgende kan amper eigen broek ophouden: Meer loon en waardering nodig."
- Uit het onderzoek van de commissie "Werken in de Zorg" blijkt dat 'het positieve effect van een hogere materiële beloning maar van korte duur is'. De commissie is 'geschrokken' van het gebrek aan aandacht bij werkgevers voor het personeel. Voorman Doekle Tersprta zegt: "Er wordt van het personeel heel veel gevraagd, maar vanuit de werkgever te weinig gegeven." Hij schetst een beeld van 'bijna hebbelijke organisaties' en pleit daarom voor 'modern werkgeverschap', waarbij het personeel meer zeggenschap krijgt.
- VVD-Kamerlid Hayke Veldman over het onderzoek: "De commissie pleit voor radicaal meer zeggenschap op de werkvloer. Om dat af te dwingen dien ik binnenkort samen met @CorinneEllemeest een initiatiefwet in. De consultatie loopt nog tot 19/11." GL-Kamerlid Corinne Ellemeest daarover: "Dit moet anders!"

Dag van de Mantelzorg

- Uit een analyse van Werk&Mantelzorg (een initiatief van MantelzorgNL en netwerkorganisatie Qidos) blijkt dat ruim 20% van de mantelzorgers de mantelzorg combineert met een baan. Vandaag, op de Dag van de Mantelzorg, vraagt stichting MantelzorgNL om meer aandacht voor werkenden 'die worstelen om alle ballen in de lucht te houden'. De combinatie werk en zorg levert bij 16% van de mantelzorgers grote problemen op. "Degenen die heel veel uur besteden

aan zorg, komen in de knel", zegt MantelzorgNL-directeur Liesbeth Hoogendijk. De coronacrisis maakt het mantelzorgers niet gemakkelijker, ziet Hoogendijk.

- Consulent Gerda Wessels van Mantelzorg Almelo stelt dat er in coronatijd te veel bij komt voor mantelzorgers 'die normaliter alle ballen nog net in de lucht houden'. Ze zijn uitgeput en de paniek slaat toe.
- Voorzitter Ingeborg van Lingen van de Huisartsenkring Twente denkt dat veel mantelzorgers momenteel 'ernstig overbelast' zijn. "Dat is niet vreemd want iedereen in de zorg loopt op zijn tenen, overal is ziekte-uitval. En als de reguliere zorg afgekald raakt, wordt er meer gevraagd van mantelzorgers."

Uitgestelde reguliere zorg

- Anke Vervoord van Harteraad reageert 'geschokt' op een Nieuwsuur-verhaal over uitgestelde reguliere zorg. "Ik snap niet dat zulke gevallen niet gezien worden. De risico's lopen hoog op en dat gebeurt allemaal onder het oppervlak."
- SEH-arts Heleen Lameijer waarschuwt bij actualiteitenprogramma Beau dat we er nog lang niet zijn. Na de tweede golf, zal de zorg die nu uitgesteld wordt, weer ingehaald moeten worden.
- Ernst Kuipers zegt dat eerder nog ongeveer 30% van de reguliere zorg afgeschaald moest worden; nu is dat ongeveer 25 procent. "Iets urgentere ingrepen als open hartoperaties kunnen daardoor gelukkig weer deels worden opgepakt." Toch kan het nog een tijd duren voordat alle uitgestelde zorg wordt hervat. "We hebben in de afgelopen periode zo'n 900 coronabedden als buffercapaciteit gecreëerd, dus het aantal coronapatiënten moet eerst richting dat getal terug."

Situatie in de verpleeghuizen

- Verenso-voorzitter Jacqueline de Groot praat bij actualiteitenprogramma Op1 over de personeelstekorten in de verpleeghuiscrisis en geeft aan dat dit al 'jaren' een probleem is voor de sector. Nu komt daar nog de psychische belasting van personeel bovenop; die worstelen nog met het zware werk uit de eerste golf. Ook speelt mee dat er veel personeel thuis zit in quarantaine. Oplossingen als werven in andere sectoren en de inzet van het leger, helpen wel, maar "mensen uit bijvoorbeeld de horeca kunnen niet worden ingezet aan het bed".
- De Groot zegt bij Op1 dat het goed zou zijn dat er dagelijks het aantal besmettingen wordt meegedeeld, maar dat het lastig is die cijfers te krijgen. "Moeilijk zich te krijgen op de besmettingscijfers van 2.500 verpleeghuizen en die ook samen te brengen." Volgens De Groot spreken de problemen in de ziekenhuizen ook meer tot de verbeelding door de dagelijkse updates, maar ook doordat concreet wordt gemaakt wat de effecten zijn van het afschalen van zorg. "Dan snappen mensen dat er bijvoorbeeld een knieoperatie niet doorgaat. Maar in verpleeghuizen kun je zorg niet afschalen, die moet 24 uur per dag doorgaan."

Vuurwerkverbod

- De burgemeesters uit het Veiligheidsberaad zijn blij met een mogelijk vuurwerkverbod, omdat het onder meer de zorg ontlast. Burgemeester René Verhulst van Ede: "Het verbod schept duidelijkheid. Ik zie ook wel de leuke kanten van het afsteken van vuurwerk met oud en nieuw, alleen dit jaar even niet."
- SEH-arts Heleen Lameijer zegt bij actualiteitenprogramma Beau dat er in de periode voor en na de jaarwisseling veel slachtoffers vallen. Ook zijn er verschillende typen slachtoffers, vertelt ze, zo zijn omstanders zonder bril vaak slachtoffer. Het vuurwerkverbod is een goede vorm van preventieve geneeskunde om de zorg te ontlasten.
- Ambulancezorg Nederland noemt het voorstel van het kabinet 'verstandig'. "De gezondheidszorg staat onder druk, dus alles wat bijdraagt aan het ontlasten van de zorg juichen wij toe", aldus een woordvoerder.
- Brandwondencentrum Beverwijk is blij. "Als de druk op de gewone IC toeneemt door het aantal patiënten of doordat ons personeel ziek wordt, hebben we geen bedden meer voor brandwondenslachtoffers", zegt directeur Paul van Zuijlen. De directeur is overigens niet voor of tegen een vuurwerkverbod: "Ik ben voor minder slachtoffers."
- Het Oogziekenhuis Rotterdam is tegen vuurwerk dat niet door een professional wordt afgestoken. Van de vuurwerkslachtoffers met oogletsel vorig jaar was bijna de helft omstander. "We hebben momenteel een hoog ziekteverzuim onder personeel en draaien dubbele diensten tijdens oud en nieuw, dus dit verbod verlicht de druk."

Hoe wordt naar de overheid gekeken?

- FD schrijft in het commentaar dat het 'begrijpelijk' is dat Nederland afwachtend is met het ruimen van nertsen. Het pelsscheuren (het doden van de dieren en ze van hun vacht ontdoen) gaat bijna starten en "het sneller afbouwen levert dan nog nauwelijks tijdswinst op". Aanvullend schrijft Trouw dat de sector 'zichzelf opruimt', want de meeste nertsboeren zullen in december voor het laatst pelzen in december en daarna hun moederdieren weg doen.
- Volgens Telegraaf-columnist Wouter de Winther is de VWS-reactie op het VNO-NCW-plan over massaal testen 'een grijsgepraide plaat'. De reactie leidde in kabinetskringen tot teleurstelling, want Nederland kan wel positiviteit en perspectief gebruiken, meent De Winther. "Insiders beschouwen het pleidooi van VNO-NCW als een wanhoopspoging. Ondernemers zien al maanden een zwalkend kabinet dat rommelig communiceert, wiebelige besluiten neemt en nu zelfs van de eigen met veel bombarie aangekondigde routekaart afwijkt."
- De Winther uit felle kritiek op minister De Jonge die ziet dat er steeds meer openlijke kritiek is binnen het kabinet op De Jonge. "De onenigheid onder CDA'ers richting hun partijleider blijft collega-bewindslieden opvallen." Maar de ontevredenheid is breder en speelt ook bij de CU en de VVD. "Rutte beschermt De Jonge, want de VVD wil straks weer met de christendemocraten regeren. De liberalen vrezen voor electorale risico's als De Jonge nummer twee Pieter Omtzigt het onverhoopt alsnog voor het zeggen krijgt. Een continue stutoperatie voor de vicepremier is het resultaat. Intussen wordt achter de coalitieschermen gesproken van 'debiele' en 'feitenvrije waanideeën' van De Jonge om het virus te bestrijden, terwijl zijn testbeleid 'een rotzooi' is."